

Arbetstidsförlängning – en ny trend?

REPORT ON THE EUROPEAN ECONOMY 2005

ECONOMIC OUTLOOK

CHAPTER 1

OUTSOURCING

CHAPTER 2

LONGER WORKING HOURS

CHAPTER 3

PENSIONS AND CHILDREN

CHAPTER 4

HOUSE PRICES IN EUROPE

CHAPTER 5

LARS CALMFORS (Vice Chairman)
University of Stockholm

GIANCARLO CORSETTI
European University Institute, Florence

SEPPONKAPOHJA (Chairman)
University of Cambridge

JOHN KAY
St. John's College, Oxford

WILLI LEIBFRITZ
OECD

GILLES SAINT-PAUL
Université des Sciences Sociales, Toulouse

HANS-WERNER SINN
ifo Institut and Universität München

XAVIER VIVES
INSEAD

EEAG

EUROPEAN ECONOMIC
ADVISORY GROUP AT

CESifo

Avtal om förlängd arbetstid i Tyskland på företagsnivå

- DaimlerChrysler
- Siemens
- Volkswagen
- MAN
- Thomas Cook
- Lufthansa
- Många mindre och medelstora företag
- Offentlig sektor i Bayern och Hessen

Analys i EEAG-rapporten

- Bakgrund: arbetad tid i Europa
- Hur förklara avtalen om längre arbetstid?
- Kommer det att sprida sig?
- Effekterna på produktion och sysselsättning?

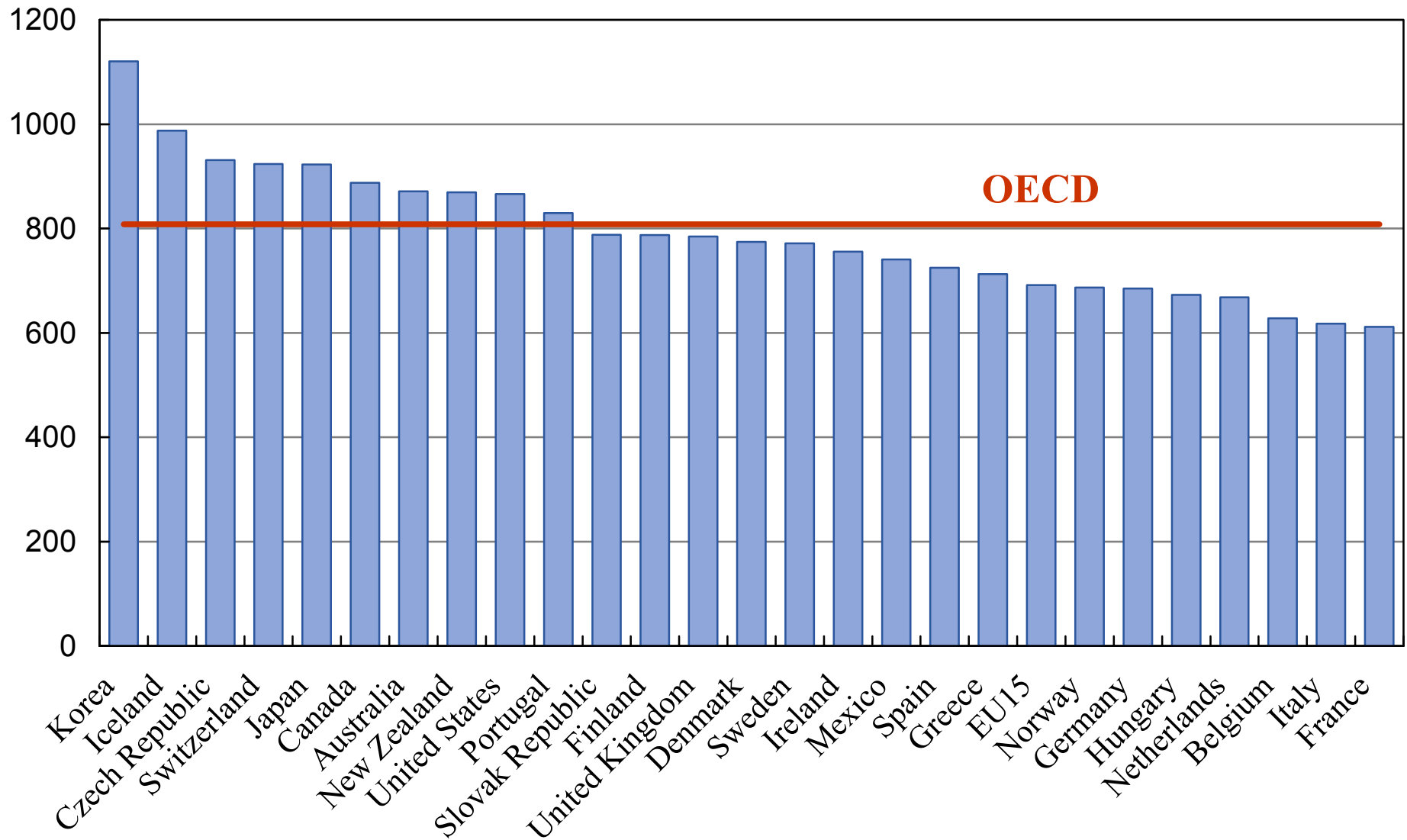
Table 3.1

**Real income, labour productivity, and labour input in
EU-15 in per cent of US levels**

	1970	2002
GDP per capita	71	72
GDP per hour worked	65	90
Hours worked per capita	101	79

Source: Eurostat Structural Indicators (2004).

ANNUAL HOURS WORKED PER CAPITA 2002

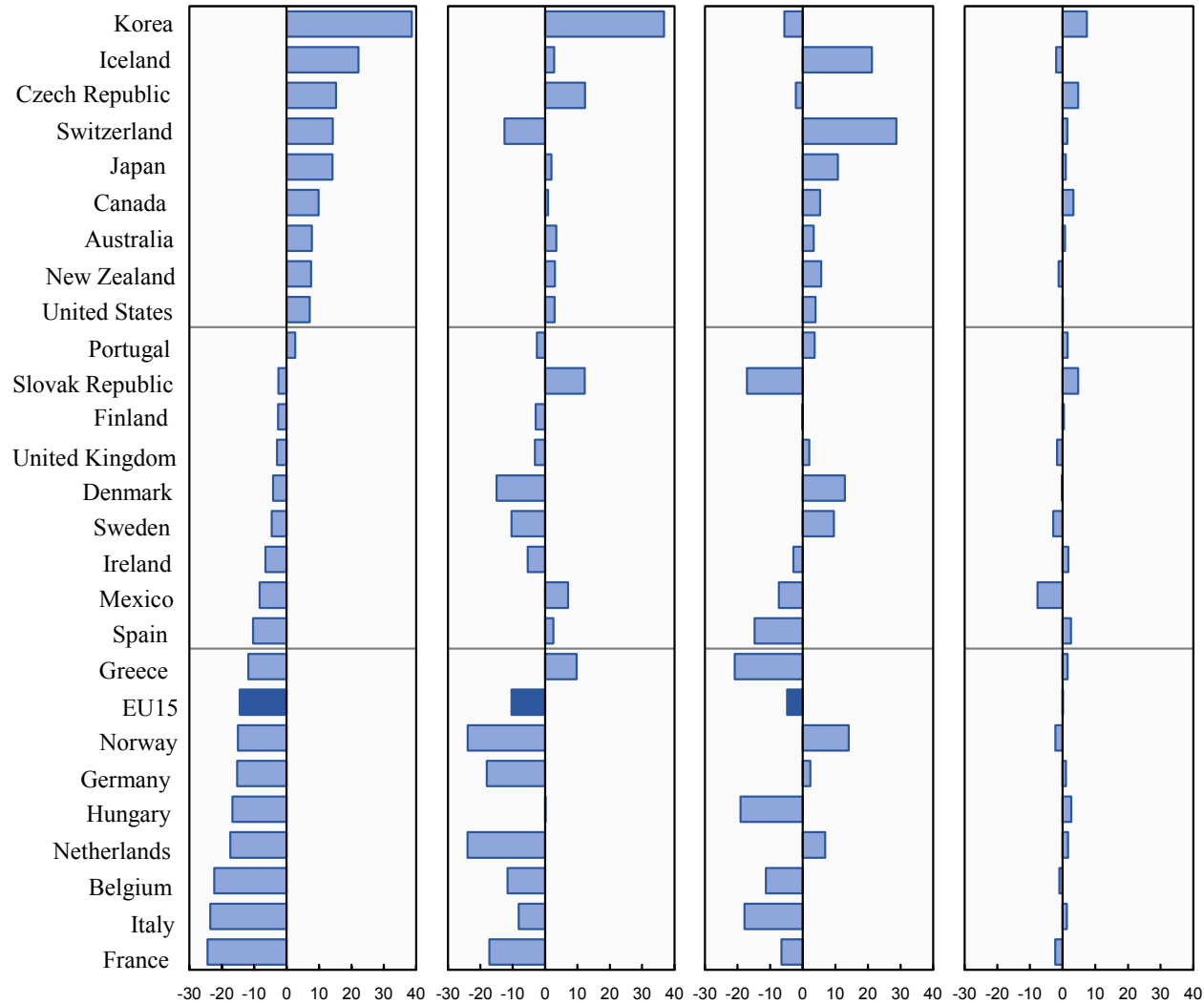

Source: OECD (2004).

DECOMPOSITION OF DIFFERENCES IN HOURS WORKED PER CAPITA

Percentage point differences in hours worked per capita with respect to the OECD average in 2002¹⁾²⁾

Percentage difference with respect to OECD average hours per capita = Hours per worker effect + Employment rate effect³⁾ + Demographic effect⁴⁾

1) OECD averages are calculated as the population-weighted average for the countries shown for hours per capita and the demographic effects, employment average for hours per worker and working age population (15-64 years)-weighted average for the employment effect.
 2) Countries in descending order of the percentage difference from OECD average hours per capita.- 3) Based on the ratio of employment to working-age population (15-64 years).- 4) Based on ratio of working-age population (15-64 years) to total population.
 Source: OECD (2004).

Table 3.2**Standard working time for full-time workers according to collective agreements and/or legislation, 2003**

	Per year, average for the whole economy	Per week, average for the whole economy	Per week, metal working
US ^{a)}	1904	40.0	-
Estonia	1840	40.0	-
Hungary	1840	40.0	40.0
Latvia	1840	40.0	-
Poland	1840	40.0	-
Slovenia	1816	40.0	40.0
Japan ^{a)}	1803	39.2	-
Ireland	1802	39.0	39.0
EU-8	1801	39.6	-
(new EU states)			
Greece	1800	40.0	40.0
Malta	1776	40.0	-
Belgium	1748	38.0	38.0
Portugal	1748	39.0	40.0
Slovakia	1748	38.5	37.5
Germany (east)	1730	39.1	38.0
Spain	1729	38.6	38.5
Luxembourg	1728	39.0	39.0
Austria	1717	38.5	38.5
Cyprus	1710	38.0	38.0
EU-15	1700	38.1	37.9
UK	1693	37.2	37.3
Sweden	1676	38.8	40.0
Finland	1673	37.5	36.5
Italy	1672	38.0	39.1
Germany (west)	1648	37.4	35.0
Netherlands	1648	37.0	35.2
Denmark	1613	37.0	37.0
France	1568	35.0	35.0

Note: ^{a)} The figure refers to 2002.

Source: All countries except Japan and the US: *Working Time Developments* (2003), EIROOnline;

Japan and the US: *Deutschland in Zahlen* (2004), Institut der Wirtschaft, Cologne.

Table 3.4
Major reductions in the standard work week in European economies,
1980–2004

	Year	Change	Legislation	Collective Agreements
Austria	1990	40 → 38,5		x
Belgium ^{b)}	1999	40 → 39	x	x (inter-industry agreement)
	2003	39 → 38	x	x (inter-industry agreement)
Denmark	1987	39 → 37		x (70% of employees)
France	1982	40 → 39		
	2000	39 → 35	x (large firms)	
	2002	39 → 35	x (all firms)	
Germany ^{a)}	1984	40 → 38,5		x (metal working and engineering)
	1987	38,5 → 37,5		x (metal working and engineering)
	1989	37,5 → 37		x (metal working and engineering)
	1993	37 → 36		x (metal working and engineering)
	1995	36 → 35		x (metal working and engineering)
Greece	1980	45 → 43	x	
	1981	43 → 42	x	
	1983	42 → 40	x	
Hungary	2003	40 → 38	x	
Ireland	1989-90	40 → 39		x (tripartite national framework agreement)
Netherlands	1982	40 → 38		x (Waasenaar agreement)
	1985	40 → 38	x (government civil servants)	
Norway	1987	40 → 37,5		x (blue-collar-workers in manufacturing)
UK	1979	40 → 39		x (engineering)
	1989-90	39 → 37		x (shipbuilding and engineering)

Notes:^{a)} Working time reductions also occurred in other sectors than in the metal and engineering sector during the 1984–98 period, but are not shown in the table. ^{b)} The entries in the table represent inter-industry agreements involving the government, which have been codified into law. The inter-industry agreements, have, however, only confirmed earlier concluded collective agreements at the sectoral level. For example, the reduction in the standard work week from 40 to 39 hours in such sectoral agreements took place mainly in 1980/81.

Source: EIRO Online; Institut der deutschen Wirtschaft;
<http://www.eiro.eurofound.eu.int/2004/03/feature/tn0403108f.html>
http://www.reformmonitor.org/downloads/brochure/refmon_e.pdf
http://www.reformmonitor.org/pdf-cache/doc_reports-cc-0-cm-3-cs-0.pdf
<http://www.reformmonitor.org/index.php3?mode=reform>
<http://www.issa.int/pdf/jeru98/theme2/2-1b.pdf>

Varför avtal om längre arbetstid utan lönekomensation?

- Respons på akuta hot om ”outsourcing”
 - högre förväntad kapitalavkastning på investeringar i nya EU-länder, Kina osv.
 - krav på lägre timlöner i Västeuropa
 - längre arbetstid till oförändrad lön är en bekväm metod att sänka timlönerna
 - starkaste incitamenten på företagsnivå: klart identifierbara “vinnare” och bara där som man kan förhandla om sysselsättning
 - *undantagsklausuler* i bransch- och delstatsvisa kollektivavtal

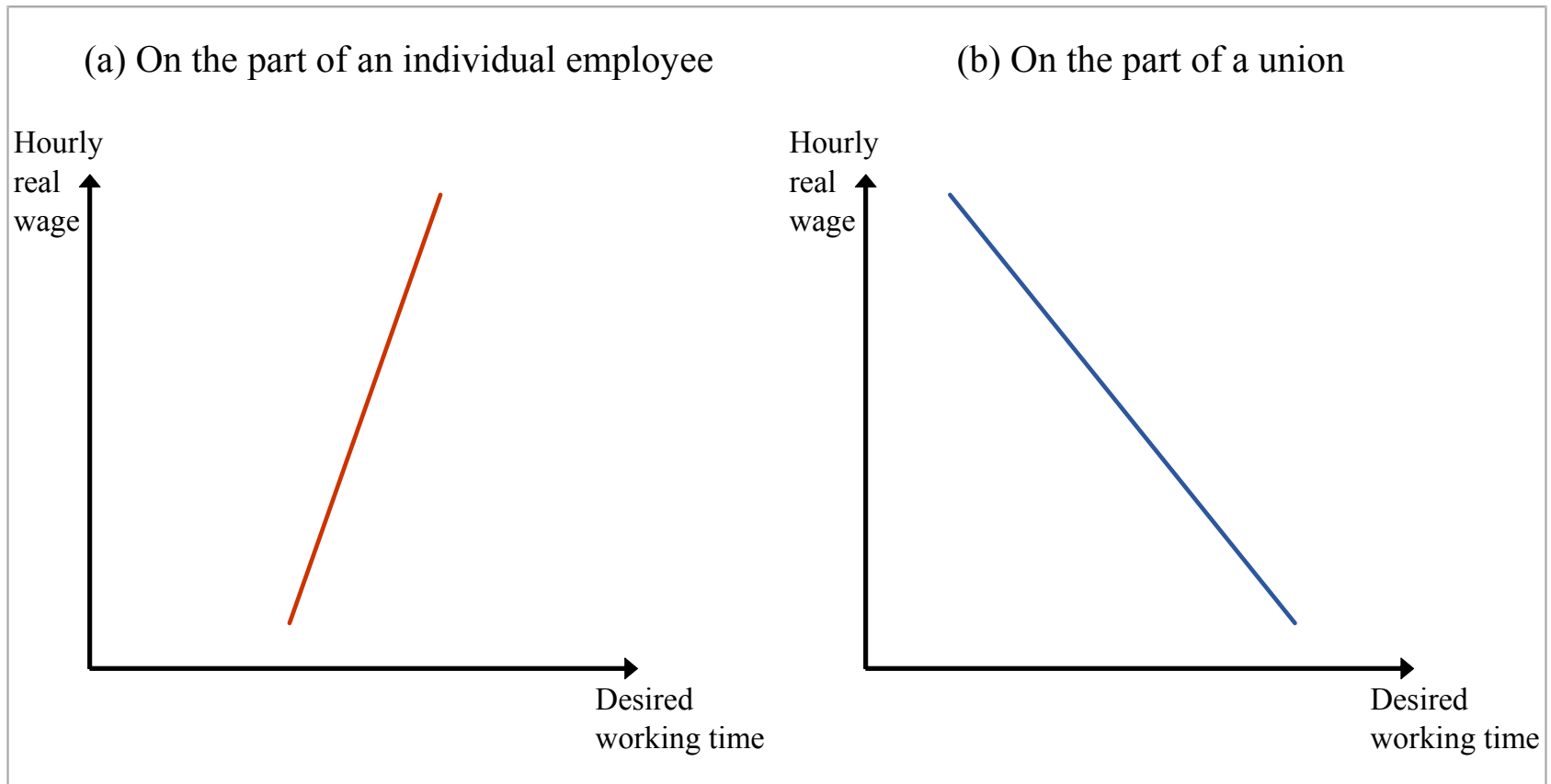
Analys av önskad arbetstid

- Individer: Arbetstid kontra fritid
- Fackföreningar: ytterligare överväganden
 - incitament driva upp lönerna över marknadsjämviktsnivån
 - också incitament att hålla tillbaka arbetstiden för att hålla uppe sysselsättningen (fördela den mer jämnt)
 - starkare sådana incitament ju mer attraktivt det är att arbeta (dvs ju högre lönen är)

Effekt av sänkning av timlönen

- Individer
 - inkomst- och substitutionseffekt
 - substitutionseffekt dominerar
 - incitament minska arbetstiden
- Fackförening
 - inkomst- och substitutionseffekt
 - ytterligare effekt: svagare incitament hålla tillbaka arbetstiden för att hålla sysselsättningen uppe om lägre lön
 - incitament öka arbetstiden

DESIRED WORKING TIME

Source: EEAG Group.

Längre arbetstid också i andra länder?

- Liknande outsourcing-hot
- Konkurrenseffekter
 - Rüsselsheim/Trollhättan
- Psykologiska demonstrationseffekter
- Störst sannolikhet i länder med kortast arbetstid
- Debatt särskilt i Frankrike, Belgien, Nederländerna

Effekter på produktion och sysselsättning

- Skilj mellan kort och lång sikt
- Kortsiktsanalys: hur påverkas produktion och sysselsättning av längre arbetstid till oförändrad lön?
- Långsiktsanalys: timlönen i hela ekonomin bestäms – oberoende av arbetstidens längd – av det internationella kapitalavkastningskravet

Företag där det finns akuta hot om outsourcing

- Beslut om investeringar ska tas
 - exempel: var ska man investera för att producera nya bilmodeller?
- Arbetstidsförlängning till oförändrad totallön självklart positiv för både produktion och sysselsättning

Andra företag

- Antal arbetstimmar
 - marginalprodukten av en arbetstimme = timlön
 - arbetstidförlängning som reducerar timlönen ger incitament till fler arbetstimmar och därmed högre produktion

Effekter på antal sysselsatta personer

- Marginalprodukten för en anställd = lönen per anställd
- Marginalprodukten för en anställd = arbetstiden x marginalprodukten för en arbetstimme
- Marginalprodukten för en arbetstimme beror positivt på kvoten mellan kapital och det totala antalet arbetstimmar
- Motriktade effekter av arbetstidsförlängning till oförändrad lön per anställd
 - längre arbetstid tenderar att öka marginalprodukten för en anställd
 - längre arbetstid tenderar att minska marginalprodukten för en arbetstimme
- Oklart hur arbetsgivarnas incitament att anställa påverkas
- Ökad sysselsättning kräver att efterfrågan på arbetade timmar är mycket känslig för förändringar av timlönen

Kapitalstockens nyttjandegrad (driftstiden) kan bero på arbetstiden

- Marginalprodukten för en anställd = arbetstiden x marginalprodukten för en arbetstimme
- Marginalprodukten för en arbetstimme beror positivt på kvoten mellan kapital**utnyttjande** och det totala antalet arbetstimmar
- Kapitalutnyttjande = driftstiden x kapitalstocken
- Totalt antal arbetstimmar = arbetstid x antalet anställda
- Om arbetstid = driftstid har en förändring av arbetstiden ingen effekt på marginalprodukten för en arbetstimme
 - i så fall ökar längre arbetstid entydigt marginalprodukten för en anställd
 - då entydigt positiv effekt på sysselsättningen
 - driftstiden beror på arbetstiden om dessa inte frikopplats från varandra genom skiftarbete eller överlappande arbetstider

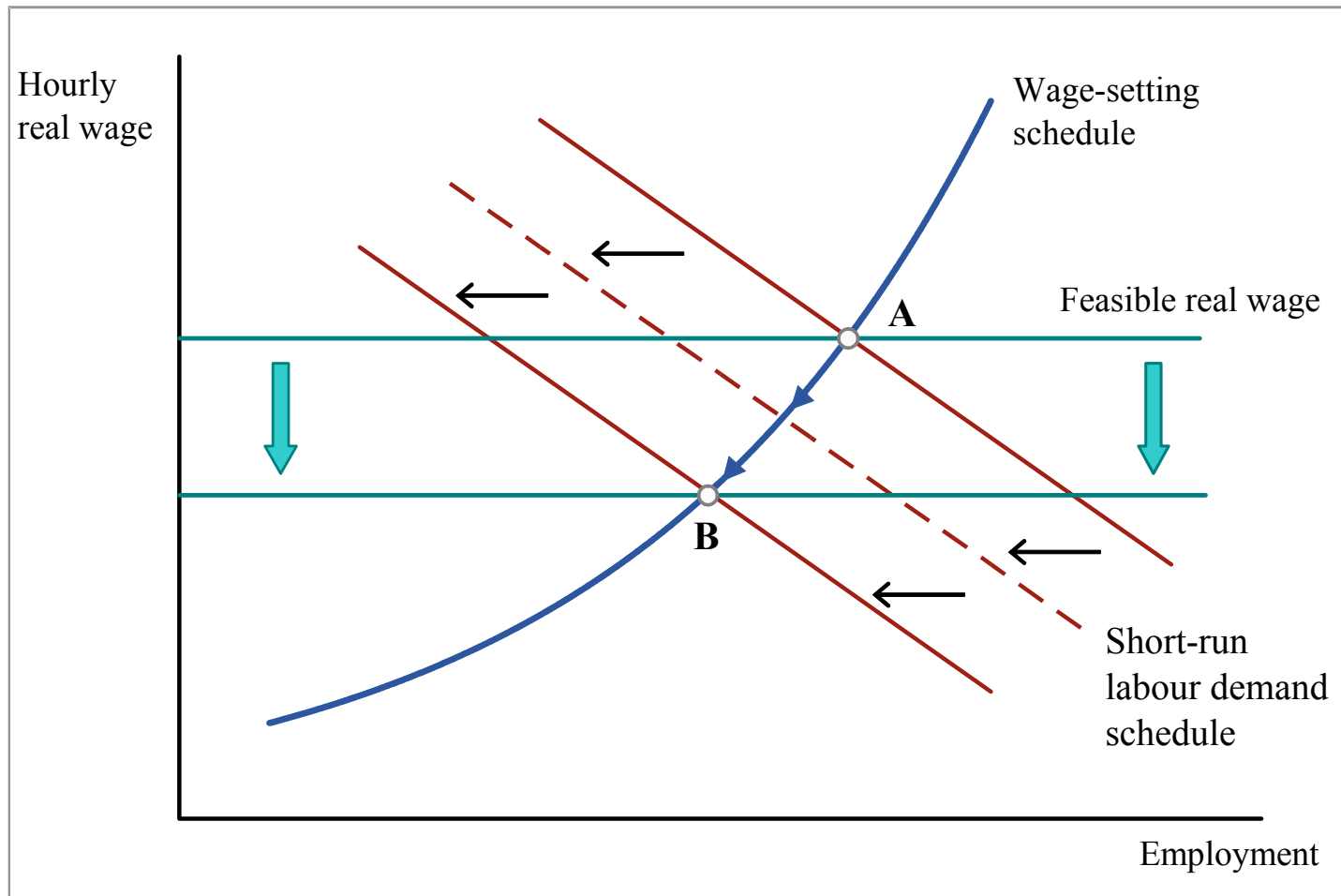
Ytterligare aspekter

- Längre arbetstid innebär att fasta kostnader per anställd slås ut på fler arbetstimmar
 - incitament ersätta övertid med fler anställda
- Incitament ersätta skiftarbete med fler anställda
- Längre arbetstid för anställda i bristyrken kan öka efterfrågan på annan arbetskraft

Produktion och sysselsättning på lång sikt

- Det internationella kapitalavkastningskravet bestämmer den *möjliga* timlönen i ekonomin
- anpassningar av kapitalstocken
- Lönebildningens sätt att fungera bestämmer vilken sysselsättning som är förenlig med den *möjliga* timlönen

REAL WAGES AND EMPLOYMENT IN THE LONG RUN

Source: EEAG Group.

Förlängning av arbetstiden

- Anta att kapitalets driftstid inte påverkas av en arbetstidsförlängning
- Då bestäms sysselsättningseffekterna *enbart* av hur lönesättningsbeteendet påverkas
- Teorin pekar på effekter i olika riktningar
- Empiriska studier pekar på att kortare arbetstid leder till högre löner
 - tidsseriestudier för enskilda länder
 - panelstudier (Hunt 1999, Kapteyn et al. (2000), Nordström Skans (2002))
 - 1 procents förkortning av arbetstiden ökar timlönen med 1 procent

Teoretiska effekter av längre arbetstid på timlönen

- **Lönesänkning**

Given totallön med lägre timlön.

Högre totalinkomst ökar värdet av sysselsättning.

Lönekostnader större betydelse relativt fasta kostnader per anställd.

Högre produktion per anställd minskar behovet av höga löner för att stimulera produktiviteten.

- **Lönehöjning**

Längre arbetstid minskar värdet av sysselsättning.

Längre arbetstid innebär att löneökning medför mindre minskning av antalet sysselsatta.

Effekter på den möjliga timlönen

- Om längre arbetstid innebär bättre kapitalutnyttjande (längre driftstid) ökar den möjliga timlönen
- Kostnaden för *användningen* av kapital (kostnaden per driftstimme) minskar (vid given kostnad för den *fysiska* kapitalstocken)
- Incitament för företagen *använda* mer kapital
- Högre *effektiv* kapitalintensitet höjer arbetskraftens marginalproduktivitet
- Högre timlön då förenlig med givet internationellt kapitalavkastningskrav

Slutsatser

- Rimligt vänta sig arbetstidsförlängning som en reaktion på outsourcing-hot
- Det gäller särskilt i länder med kort arbetstid
- Arbetstidsförlängning utan lönekomensation ökar produktionen på kort sikt men oklar sysselsättningseffekt
- Arbetstidsförlängning på lång sikt ökar produktionen och förmodligen också sysselsättningen